

DA

DA

DA

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 1.12.2010
KOM(2010) 701 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

Resultattavle for statsstøtte

Beretning om statsstøtte ydet af EU's medlemsstater

- Opdatering efteråret 2010 -

SEK(2010) 1462 endelig

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning.....	3
Statsstøtte på baggrund af den økonomiske krise	3
1. Statsstøtte i 2009	4
2. Tendenser og mønstre i medlemsstaternes udgifter til statsstøtte.....	4
2.1. Tendenserne i statsstøtten til industri og servicesektor.....	6
2.2. Øremærket statsstøtte til horisontale mål af fælles interesse	6
3. Statsstøtte på baggrund af den finansielle og økonomiske krise.....	7
3.1. Kommissionens retningslinjer for kriseforanstaltninger	7
3.2. Samlet godkendt statsstøtte til finanssektoren	9
3.3. Faktisk brug af statsstøtteforanstaltningen og udnyttelsesgrad.....	9
3.4. Støtte ydet i henhold til de midlertidige rammebestemmelser.....	10
4. Forenkling af statsstøttereglerne	11
4.1. En ny struktur i statsstøttekontrollen.....	11
4.2. Vurdering af individuelle sager med fokus på enkelte store potentielt fordrejende støtteforanstaltninger.....	13
4.3. Omkring 19 % af støtten til industri og servicesektor er gruppefritaget støtte	13
5. Håndhævelse af statsstøttereglerne	13

INDLEDNING

Denne efterår 2010-opdatering af resultattavlen for statsstøtte (herefter "resultattavlen") beskriver statsstøttesituationen i de 27 medlemsstater for 2009. Den giver et overblik over støtteniveauerne og formålene med den støtte, medlemsstaterne har ydet. Der er desuden et særligt afsnit om statsstøtte ydet til pengeinstitutter og til realøkonomien på baggrund af den finansielle og økonomiske krise.

Endvidere gennemgås de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af den omfattende og sammenhængende reformpakke for statsstøtte, der tog sin begyndelse med handlingsplanen på statsstøtteområdet (herefter "handlingsplanen") i 2005. Endelig redegøres der for de resultater, der er opnået med hensyn til håndhævelsen af statsstøttereglerne.

Resultattavlen består af to dele. Første del er en sammenfattende rapport vedtaget af kommissærkollegiet, der fokuserer på centrale data, konklusioner, tendenser og mønstre i medlemsstaternes ydelse af statsstøtte samt væsentlige politiske udviklingstendenser i forbindelse med statsstøttekontrol. Anden del er bilaget "Facts and figures on State aid in the EU Member States" med faktuelle baggrundsoplysninger, som er et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene.

EFTA-Tilsynsmyndigheden offentliggør en årlig resultattavle¹ om omfanget af statsstøtte i Island, Liechtenstein og Norge.

Statsstøtte på baggrund af den økonomiske krise

Før finanskrisen brød ud, havde EU hvert år haft en støt økonomisk vækst. I årene mellem 2002 og 2007 faldt statsstøtten til industrien og servicesektoren med gennemsnitligt 2 % årligt og beløb sig i 2007 til 65 mia. EUR, svarende til under 0,5 % af BNP. Sideløbende hermed kom budgetunderskuddene ned på gennemsnitligt 0,8 % af BNP i 2007 - det bedste resultat i tredive år². Ledigheden faldt i denne periode til et historisk lavpunkt på 7 % på EU-plan i 2008.

Finanskrisen satte en brat stopper for den vækst i BNP, den lave statsstøtte og de faldende budgetunderskud, vi havde oplevet siden 2000. I forhold til 2008 blev det samlede statsstøtteniveau yderligere øget i 2009, hvor det lå på 3,6 % af BNP, især på grund af krisestøtten til finanssektoren. Den støtte, der blev ydet til realøkonomien på grundlag af de midlertidige rammebestemmelser³, som medlemsstaterne begyndte at følge i 2009, tegnede sig kun for en mindre del af den samlede stigning i statsstøtten.

Da interbankmarkedet begyndte at tørre ud i september 2008, begyndte medlemsstaterne at tilføre bankerne store summer i statsstøtte for at sikre en fortsat långivning til realøkonomien. I overensstemmelse med de midlertidige rammebestemmelser søgte medlemsstaterne også at lette virksomhedernes adgang til finansiering. En væsentlig årsag til, at denne - generelt vellykkede - redningsproces kunne forløbe på en koordineret måde, var den statsstøttepolitik, Europa-Kommissionen har fulgt. Den åbnede mulighed for en hurtig iværksættelse af hidtil usete støtteforanstaltninger og sikrede samtidig, at det indre marked blev holdt intakt.

¹ <http://www.eftasurv.int/information/sascoreboard/>.

² Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om de offentlige finansers langsigtede holdbarhed i forbindelse med økonomisk genopretning, KOM(2009) 545 af 14.10.2009 (http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article15994_en.htm).

³ Midlertidige rammebestemmelser for statsstøtte, der ydes for at lette adgangen til finansiering under den nuværende finansielle og økonomiske krise, konsolideret version EUT C 83 af 7.4.2009, som ændret ved EUT C 261 af 31.10.2009, s. 2, og EUT C 303 af 15.12.2009, s. 6.

1. STATSSTØTTE I 2009

Den samlede statsstøtte⁴ i medlemsstaterne beløb sig i 2009 til 427,2 mia. EUR, hvilket svarede til 3,6 % af BNP for EU-27⁵. Af dette samlede beløb tegnede kriserelaterede foranstaltninger indberettet af medlemsstaterne sig for 353,9 mia. EUR eller 3 % BNP i EU-27. I 2009 var der 22 medlemsstater, der ydede krisestøtte til finanssektoren (2,98 % af BNP i EU-27). Pr. 1. oktober 2010⁶ havde alle EU-15⁷ medlemsstaterne samt Cypern, Ungarn, Letland, Litauen, Polen, Slovakiet og Slovenien fået kriseforanstaltninger godkendt af Kommissionen, og alle medlemsstater undtagen Cypern havde ydet støtte inden for rammerne af de midlertidige rammebestemmelser.

Hvis der ses bort fra kriseforanstaltninger udgjorde den samlede statsstøtte ca. 73,2 mia. EUR i 2009 eller 0,62 % af EU-27's BNP. Støtten til industri og servicesektor tegnede sig med et beløb på 58,1 mia. EUR for 79,3 % af den samlede statsstøtte eller 0,49 % af EU-27's BNP⁸. Støtten til landbrugssektoren beløb sig til 11,6 mia. EUR, svarende til 15,9 % af den samlede støtte, fiskeristøtten udgjorde 0,2 mia. EUR eller 0,3 % af den samlede støtte, og transportstøtten⁹ tegnede sig for 3,3 mia. EUR eller 4,5 % af den samlede støtte.

Støtten til jernbaner¹⁰ udgjorde ifølge medlemsstaternes indberetninger 33,1 mia. EUR eller 0,3 % af EU-27's BNP¹¹.

I absolutte tal tegnede de fem største støtteydere sig for 39,8 mia. EUR eller 68,2 % af den samlede statsstøtte¹². Tyskland tegnede sig for 15,3 mia. EUR eller 26,3 % af den samlede støtte, efterfulgt af Frankrig (11,7 mia. EUR og 20,1 %), Spanien (4,9 mia. EUR og 8,4 %), Italien (4,6 mia. EUR og 7,9 %) og Det Forenede Kongerige (3,3 mia. EUR og 5,5 %). Hvis man derimod ser på statsstøttens procentvise andel af landets BNP, fremkommer der et helt andet billede: Maltas statsstøtte udgjorde 1,7 % af BNP, efterfulgt af Ungarn (1,0 %), Portugal og Danmark (hver især 0,9 %) og Sverige (0,8 %).

2. TENDENSER OG MØNSTRE I MEDLEMSSTATERNES UDGIFTER TIL STATSSTØTTE

Hvis man ser på tendenserne i et langsigtet perspektiv, lå den samlede statsstøtte i 1980 på omkring 2 % af BNP, hvorefter den i 1990'erne faldt til lige under 1 % og helt ned til mellem 0,5 og 0,6 % af BNP i årene 2003-2007. Men på grund af den finansielle og økonomiske krise steg det samlede støtteniveau for EU-27 betydeligt og kom som nævnt ovenfor op på 3,6 % af BNP i 2009.

⁴ I det samlede tal er medregnet al statsstøtte til produktion, serviceerhverv, kul, landbrug, fiskeri og en del af transportsektoren, men ikke statsstøtte til jernbanesektoren og støtte til kompensation for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse på grund af manglende sammenlignelige data. Støttebeløbene refererer til det støtteelement, der er indeholdt i en statsstøtteforanstaltning (eller for garantiers og låns vedkommende til bruttosubventionsækvivalenten), medmindre andet er anført (jf. metodologiske bemærkninger i det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene).

⁵ EU-27 er alle EU's medlemsstater.

⁶ For at give et fuldstændigt billede af krisestøtten er det hele perioden fra vedtagelsen af Kommissionens kriseregler og indtil skæringsdatoen 1. oktober 2010, der er lagt til grund som referenceperiode i denne del af beretningen.

⁷ EU-15 er de medlemsstater, der var med i EU før 2004.

⁸ Støtte til kulsektoren udgjorde 2,7 mia. EUR eller 3,7 % af den samlede støtte.

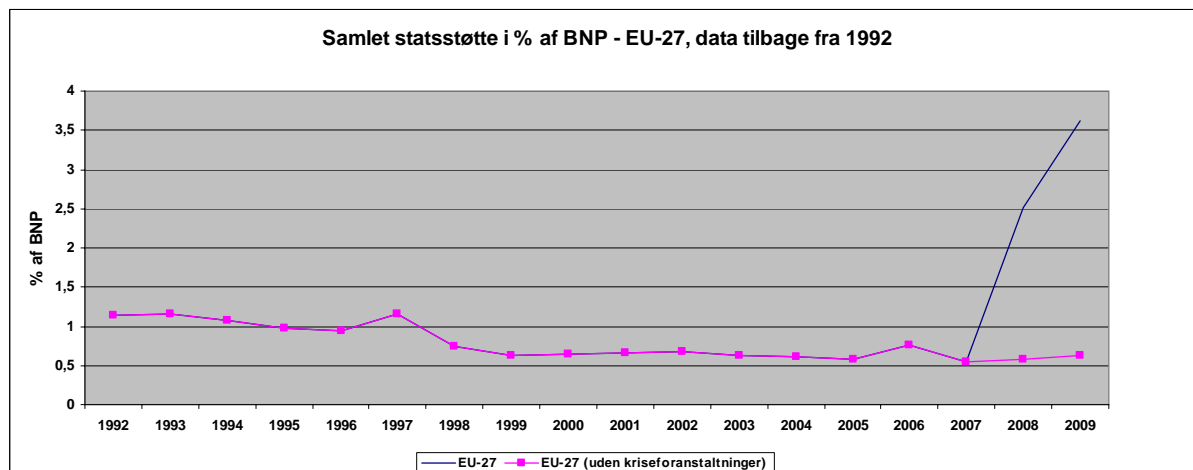
⁹ Undtagen jernbaner.

¹⁰ Støtte til jernbaner er ikke medregnet i de samlede tal på grund af mangelen på sammenlignelige data.

¹¹ Se punkt 2.3.5 i arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene "Facts and figures on State aid in the EU Member States".

¹² Krisestøtte ikke medregnet.

Figur 1¹³: Samlet statsstøtte i % af BNP (EU-27, data tilbage fra 1992)

At statsstøtteudgifterne faldt i årene fra 2000 og frem til 2007, kan tilskrives tre hovedfaktorer: for det første havde den periode med økonomisk vækst, man havde haft siden 2000, bevirket, at medlemsstaterne ydede betydeligt mindre statsstøtte til redning og omstrukturering af nødlidende virksomheder. For det andet var støtten til kulsektoren bestandigt for nedadgående, især i Polen, Frankrig, Tyskland og Spanien. Og for det tredje medvirkede førtiltrædelsesforpligtelserne og de fortsatte bestræbelser efter tiltrædelsen også til de faldende tendenser, eftersom EU-12¹⁴-landene fortsatte med at tilpasse deres statsstøttepolitik og -praksis til kravene i EU's statsstøtteregler og statsstøttepolitik.

Disse bestræbelser kan ses som udtryk for en generel erkendelse af, at for meget statsstøtte ikke alene lægger hindringer i vejen for en effektiv ressourceallokering, men også går ud over konkurrencedygtigheden i økonomien som helhed. Lige siden midten af 1980'erne har kontrol med statsstøtte været et nøgleelement i programmet for det indre marked. Statsstøtte-disciplinen blev styrket og udbygget i 1990'erne på baggrund af ØMU'en og siden igen forstærket af Det Europæiske Råd på Lissabon-mødet i 2000 og handlingsplanen i 2005. Den reformpakke på statsstøtteområdet, som det alt sammen resulterede i, har især fokuseret på at gøre støtten mere målrettet¹⁵ og samtidig sikre, at fordrejninger holdes nede på et minimum af hensyn til det indre marked.

Når man ser bort fra de ekstraordinære kriseforanstaltninger, tegnede den samlede statsstøtte sig i 2009 for 0,62 % af BNP (73,2 mia. EUR). Selv om der igen er tale om en stigning i forhold til året før, holder den samlede statsstøtte sig stadigvæk på gennemsnitsniveauet over de sidste 10 år. Det tyder for det første på, at medlemsstaterne er fortsat med at udvise disciplin på statsstøtteområdet¹⁶, og for det andet, at den stramme statsstøttedisciplin i årene forud for krisen nok har ydet et betydeligt bidrag til at muliggøre en hurtig, omfattende og målrettet reaktion på krisen uden at underminere den generelle konsensus om en forsigtig og velovervejet tilgang til statsstøtte, som kun bør ydes, hvor det er nødvendigt for at nå et almindeligt anerkendt mål, og samtidig skal stå i et rimeligt forhold til dette mål.

På grund af de særlige forhold, der gør sig gældende for støtte til landbrug, fiskeri og transport, omhandler de følgende afsnit (2.1 og 2.2) om støttens niveau og formål udelukkende støtte til industri og servicesektor.

¹³ Kilde: GD Konkurrence. BNP-tallene: Eurostat.

¹⁴ EU-12 er de medlemsstater, der kom med i EU i 2004 eller senere.

¹⁵ Horizontal støtte frem for sektorstøtte.

¹⁶ Når der ses bort fra krisestøtte.

2.1. Tendenserne i statsstøtten til industri og servicesektor

For at opnå et korrekt billede af tendenserne i statsstøtten til industri og servicesektor er der her ikke taget hensyn til kriseforanstaltninger, som analyseres særskilt i kapitel 3.

For EU som helhed har tendenserne i størrelsen af den statsstøtte, der blev ydet til industri og servicesektor i EU, holdt sig ret stabilt i de to på hinanden følgende treårsperioder 2004-2006 og 2007-2009, når man ser på statsstøttens procentvise andel af BNP. Støtteudgifterne lå i perioden 2007-2009 gennemsnitligt på 55,1 mia. EUR eller 0,45 % af BNP, mens de i perioden 2004-2006 gennemsnitligt udgjorde 53 mia. EUR eller 0,45 % af BNP. Det viser, at når man ser bort fra de særlige foranstaltninger, der blev iværksat for at imødegå den finansielle og økonomiske krise, har mange medlemsstater fortsat deres bestræbelser på at holde det samlede statsstøtteniveau under kontrol.

11 medlemsstater var i stand til at opretholde samme niveau eller endog yderligere nedbringe deres statsstøtte i årene 2007-2009 sammenlignet med årene 2004-2006. I mange af EU-12 landene blev statsstøtteniveauet reduceret med 0,5 % af BNP eller mere. Det bevirkede, at de gennemsnitlige statsstøtteudgifter i EU-12 faldt med 0,12 %, nemlig fra 0,69 % af BNP i 2004-2006 til 0,57 % i 2007-2009. Også nogle af EU-15 landene var i stand til at nedbringe deres statsstøtteniveau, som nu ligger på omkring 0,44 % af BNP for årene 2007-2009, hvilket er det samme som niveauet i årene 2004-2006.

Men til trods for den positive nedadgående tendens i disse medlemsstater, var der andre medlemsstater, hvor statsstøtteniveauet blev øget i perioden 2007-2009 i forhold til 2004-2006¹⁷. Disse forøgelse kan stort set tilskrives støtten til horisontale mål, især regionaludvikling og forskning og udvikling. Men der kan dog endnu ikke ud fra den forøgelse af statsstøtteomfanget, der kunne konstateres i 2008 og 2009, drages den konklusion, at den langsigtede nedadgående tendens i statsstøtteudgifterne i EU-27 har vendt sig - dataene er kun for to år, og de holder sig inden for gennemsnittet for perioden 2000-2007.

Den kortsigtede udvikling fra 2008 til 2009 viser en moderat stigning. Statsstøtteudgifterne til industri og servicesektor steg med cirka 0,03 % af BNP. Frankrig ydede f.eks. mere støtte til regionaludvikling samt forskning og udvikling, og Tyskland ydede mere regionalstøtte og støtte til SMV. Denne kortsigtede opadgående tendens viser, at det nuværende statsstøttekontrollsystem stadigvæk giver medlemsstaterne mulighed for hurtigt at reagere på ændringer i de økonomiske behov, uden at skulle indsende yderligere individuelle anmeldelser til Kommissionen. De vigtigste redskaber for medlemsstaterne på dette område er gruppefritagne foranstaltninger og godkendte anmeldte støtteordninger, der åbner mulighed for at yde støtte til et stort antal virksomheder (nærmere oplysninger herom i kapitel 4).

2.2. Øremærket statsstøtte til horisontale mål af fælles interesse

Som bekendt anses statsstøtte til horisontale mål, dvs. støtte, som ikke ydes til bestemte sektorer, normalt for at være bedre egnet til at afhjælpe markedssvigt og dermed mindre fordrejende end sektor- og ad hoc-støtte. Forskning og udvikling og innovation ("F&U&I"), miljøbeskyttelse, herunder energibesparelser og vedvarende energikilder, små og mellemstore virksomheder ("SMV"), jobskabelse, uddannelse og regional økonomisk udvikling er de mest fremherskende horisontale mål, der søges fremmet med statsstøtte.

¹⁷ Belgien, Den Tjekkiske Republik, Danmark, Irland, Grækenland, Frankrig, Litauen, Ungarn, Portugal og Slovakiet.

For at få afdækket den underliggende tendens i medlemsstaternes indsats for at omlægge den ikke-kriserelaterede støtte til horisontale mål af fælles interesse er kriseforanstaltninger ikke medtaget i denne analyse¹⁸.

På dette grundlag beløb den øremærkede støtte til horisontale mål sig i 2009 til 48,7 mia. EUR og tegnede sig i runde tal for 84 % af den samlede støtte til industri og servicesektor. Dette skal sammenholdes med det langt lavere niveau i 2004 (74 %) og midten af 1990'erne (50 %). De tre hovedområder for medlemsstaternes horisontale statsstøtte i 2009 var regionalstøtte (24 %), støtte efter miljørammebestemmelserne (23 %)¹⁹ og støtte til F&U&I (18 %). Den underliggende tendens bekræfter den opadgående udvikling i støtten til horisontale mål. Men hvis man ser på antallet af medlemsstater, der yder 90 % eller mere af deres støtte til industri og service til virkeliggørelse af horisontale mål af fælles interesse, kan der konstateres en nedgang. I 2009 var der 15 medlemsstater, hvor 90 % af statsstøtten var øremærket til horisontale mål, sammenholdt med 17 i 2008²⁰ og 2007²¹. Der findes ikke nogen enkelt overordnet årsag eller noget mønster, der kan forklare denne udvikling.

For EU som helhed lå støtten til sektorudvikling, herunder rednings- og omstrukturingsstøtte²², i 2009 på et højere niveau end i 2008, nemlig på 9,4 mia. EUR eller 16 % af den samlede støtte til industri og servicesektor²³. Uden foranstaltningerne til imødegåelse af den økonomiske og finansielle krise beløb rednings- og omstrukturingsstøtte ydet inden for rammerne af rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte²⁴ sig i 2009 kun til 398 mio. EUR mod det gennemsnitlige beløb på 872 mio. EUR i perioden 2006-2008.

Alt i alt viser den langsigtede tendens, at medlemsstaterne fortsat leder en stor del af støtten hen imod horisontale mål. I særdeleshed viser den, at selv om nogle EU-15-lande har ydet mere sektorstøtte i 2009 end i 2008, er alle EU-12-medlemsstater ved gradvist at omlægge deres støtte til horisontale mål.

3. STATSSTØTTE PÅ BAGGRUND AF DEN FINANSIELLE OG ØKONOMISKE KRISE

3.1. Kommissionens retningslinjer for kriseforanstaltninger

Statsstøtte er blevet et af de vigtigste midler, medlemsstaterne har brugt for at kunne imødegå en af de værste finanskriser, vi har oplevet i nyere tid. Eftersom de eksisterende rammebestemmelser for rednings- og omstrukturingsstøtte ikke var egnet til hurtigt at få rettet op på den forværrede situation, udsendte Kommissionen hurtigt efter krisens begyndelse en række meddelelser på grundlag af EUF-traktatens artikel 107, stk. 3, litra b)²⁵. I disse

¹⁸ Hvis kriseforanstaltninger medtages, falder den horisontale støttes andel til 13 %.

¹⁹ To forskellige grupper af foranstaltninger hører ind under kategorien miljøstøtte og energibesparelse. Den første gruppe sigter mod en direkte gevinst for miljøet. Den anden gruppe omfatter nedsættelser af eller fritagelse for miljøafgifter. For denne anden gruppe kan støtteudgifterne ikke opfattes som et grundlag for måling af miljøfordelene, eftersom disse fordele søges opnået gennem afgiften, ikke gennem fritagelserne for den. For yderligere oplysninger henvises til Resultattavlen fra foråret 2008, KOM(2008) 304 af 21. maj 2008.

²⁰ Jf. Resultattavlen fra efteråret 2009, KOM(2009) 661 af 7. december 2009, s. 5.

²¹ Jf. Resultattavlen fra efteråret 2008, KOM(2008) 751 af 17. november 2008, s. 30.

²² Rednings- og omstrukturingsstøtten faldt og medvirkede således ikke til den samlede forøgelse af sektorstøtten.

²³ I disse procentsatser er ikke medregnet de foranstaltninger med et horisontalt mål, som ikke desto mindre er øremærket til produktions- og servicesektorerne.

²⁴ Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EUT C 244 af 1.10.2004, s. 2, som forlænget ved EUT C 156 af 9.7.2009, s. 3).

²⁵ Kommissionen har siden oktober 2008 udsendt fire meddelelser: 1) Meddelelse fra Kommissionen - Statsstøttereguleringens anvendelse på foranstaltninger truffet over for pengeinstitutter i forbindelse med

meddelelser, der tog sigte på at bevare ens spilleregler for alle, sikre den finansielle stabilitet og skabe retlig sikkerhed, redegjorde Kommissionen for sin holdning til, hvordan statsstøttere reglerne burde anvendes på de statsstøtteforanstaltninger, medlemsstaternes regeringer iværksatte²⁶. Disse meddelelser om finanssektoren blev suppleret med retningslinjer for vurderingen af kriserelaterede støtteforanstaltninger til realøkonomien (de såkaldte midlertidige rammebestemmelser, se nedenfor).

Medlemsstaternes ekstraordinære indsats, der blev koordineret af Kommissionen, hjalp med til at dæmme op for finanskrisen i 2009. Statsstøtteforanstaltningerne var med til at stabilisere den finansielle sektor, og flere større banker har nu en kernekapitalkvote på over 10 %. I 2009 oplevede den finansielle sektor desuden en positiv udvikling i indtjening og profit, ligesom kurserne på finansielle aktiver gradvis bedredes. Selv om denne udvikling ikke i lige høj grad gjorde sig gældende overalt i Europa²⁷, giver den et positivt signal til markederne, medlemsstaterne og Kommissionen.

Den 2. december 2009²⁸ understregede Økofin-Rådet nødvendigheden af at få afviklet de forskellige former for midlertidig støtte til finanssektoren. I sine konklusioner fremhævede Rådet i særdeleshed, at udfasningen af statsstøtten skulle begynde med statsgarantierne. Kommissionen fremlagde i den forbindelse en analyse, hvoraf det fremgår, at der bør indføres særlige betingelser for garantiforanstaltninger efter den 30. juni 2010²⁹. Den centrale ændring består i en regel om, at garantigebyrer skal afhænge af en banks kreditværdighed. Dette er første skridt på vejen mod en velordnet afvikling af statsgarantier som led i en samordnet tilgang i alle medlemsstater, således at det ikke kommer til at gå ud over de fremskridt, der er gjort i retning af at styrke den finansielle stabilitet. På mødet i Økofin-Rådet den 18. maj 2010 stillede man sig positivt over for Kommissionens analyse³⁰, og man begyndte at tilskynde sunde pengeinstitutter til at træde ud af garantiordningerne og samtidig kraftigt tilskynde andre til at tage deres langsigtede rentabilitet op til vurdering. I lyset af disse drøftelser har Kommissionen siden godkendt eller forlænget ordninger i 14 medlemsstater, mens Cypern, Finland og Slovakiet har valgt at udfase deres garantiordninger.

den aktuelle globale finanskriser (EUT C 270 af 25.10.2008, s. 8-14), 2) Meddelelse fra Kommissionen - Rekapitalisering af pengeinstitutter under den aktuelle finanskriser: Støttens begrænsning til det nødvendige minimum og sikkerhedsforanstaltninger mod uforholdsmæssige konkurrencefordrejninger (EUT C 10 af 15.1.2009, s. 2), 3) Meddelelse fra Kommissionen om behandlingen af værdiforringede aktiver i Fællesskabets banksektor (EUT 72 af 26.3.2009, s. 1-22) og 4) Meddelelse fra Kommissionen om genoprettelse af rentabiliteten i finanssektoren under den nuværende krise og vurdering af omstruktureringsforanstaltninger på grundlag af statsstøttere reglerne (EUT C 195 af 19.8.2009, s. 9-22). Sidstnævnte meddelelse gælder indtil udgangen af 2010.

²⁶ For en mere indgående analyse af de vigtigste principper i disse meddelelser og af krisekonteksten henvises til de tidligere udgaver af resultatavlen, nemlig efteråret 2008, den særlige forårsudgave 2009, efteråret 2009 og den særlige forårsudgave 2010. Se også Beretning om Konkurrencepolitikken for 2009 - KOM(2010) 282 af 3.6.2010, s. 4-11.

²⁷ Der er stadigvæk nogle banker, der kan få likviditetsproblemer i betragtning af de igangværende omstruktureringer og usikkerheden på markederne.

²⁸ Se 2981. møde i Rådet, økonomiske og finansielle anliggender, i Bruxelles den 2. december 2009, dok. 16838/09 (Presse 352):

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/da/ecofin/111706.pdf.

²⁹ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene om statsstøttere reglerne anvendelse på statsgarantier for bankgæld, der udstedes efter 30. juni 2010.

³⁰ Se det 3015. møde i Rådet, økonomiske og finansielle anliggender, i Bruxelles den 18. maj 2010, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114495.pdf.

3.2. Samlet godkendt statsstøtte til finanssektoren

I perioden fra 1. oktober 2008 til 1. oktober 2010³¹ har Kommissionen i henhold til EUF-traktatens artikel 107, stk. 3, litra b), vedtaget i alt ca. 200 afgørelser om statsstøtte til finanssektoren. Med disse afgørelser, der tog sigte på at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i medlemsstaternes økonomi, godkendte, ændrede eller forlængede Kommissionen 41 støtteordninger, og den traf individuelle afgørelser, der berørte over 40 pengeinstitutter. Finanskrisen gjorde det nødvendigt at sætte ind med omfattende modforanstaltninger. Kommissionen godkendte således krisestøtte i 22 medlemsstater, og der var kun få medlemsstater (nemlig Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Estland, Malta og Rumænien), der ikke ydede nogen støtte til deres pengeinstitutter.

Siden krisens begyndelse og indtil 1. oktober 2010 har Kommissionen godkendt et maksimalt støttevolumen (inkl. både støtteordninger og ad hoc-foranstaltninger) på 4 588,90 mia. EUR. Det maksimale godkendte støttevolumen var betydeligt højere for støtteordninger (3 478,96 mia. EUR) end for støtte til individuelle pengeinstitutter (1 109,94 mia. EUR). De store støttebeløb i forbindelse med støtteordninger, der blev godkendt, hænger i vid udstrækning sammen med, at nogle medlemsstater³² indførte omfattende blankogarantiordninger, der dækkede hele gælden i alle deres banker.

Blandt de her omhandlede støtteforanstaltninger, der blev iværksat i referenceperioden, drejede størsteparten af de godkendte foranstaltninger sig om garantier, såvel garantiordninger som ad hoc-garantier, og de tegnede sig for i alt 3 485,25 mia. EUR eller 76 % af det maksimale volumen. Der blev godkendt rekapitaliseringsstøtte på i alt 546,08 mia. EUR, efterfulgt af støtte til nødlidende aktiver, hvor det godkendte støttevolumen udgjorde 401,79 mia. EUR. Det maksimale støttevolumen, der blev godkendt i likviditetsstøtte, var på 155,77 mia. EUR. Disse data tyder på, at medlemsstaterne primært satsede på garantier, der havde en stabiliserende virkning i finanssektoren uden at belaste de offentlige finanser for meget, i modsætning til mere interventionistiske foranstaltninger som rekapitaliseringer eller overtagelse af bankernes nødlidende aktiver. Desuden var der fem medlemsstater (Det Forenede Kongerige, Irland, Danmark, Tyskland og Frankrig³³), der tegnede sig for tæt ved 70 % af det maksimale volumen, og der var generelt store forskelle mellem de enkelte medlemsstater med hensyn til det godkendte støttevolumen³⁴.

3.3. Faktisk brug af statsstøtteforanstaltningen og udnyttelsesgrad

I 2009 blev der ydet i alt 351,7 mia. EUR, svarende til 2,98 % af EU-27's BNP, i statsstøtte til finanssektoren på baggrund af finanskrisen.

Ikke al den støtte, der blev godkendt i perioden fra krisens begyndelse og frem til udgangen af 2009, blev rent faktisk ydet af de pågældende medlemsstater³⁵. I 2009 udgjorde den nominelle statsstøtte, medlemsstaterne indberettede til Kommissionen, i alt 1 106,56 mia. EUR eller 9,3 % af EU-27's BNP (727,38 mia. EUR under støtteordninger og 379,18 mia. EUR i

³¹ For at få den seneste udvikling med er referenceperioden for godkendt støtte og afgørelser truffet på baggrund af finanskrisen i denne resultattavle sat til perioden fra 1. oktober 2008 indtil 1. oktober 2010. Enhver forskel i forhold til andre kommissionsdokumenter med analyser af godkendt støtte i form af statsgarantier beror på forskelle i referenceperioder.

³² Blankogarantier blev indført i Danmark og Irland.

³³ Det er nogle af disse medlemsstater, der har det højeste BNP i EU-27.

³⁴ For Det Forenede Kongeriges vedkommende lå det maksimale støttevolumen, som Kommissionen godkendte, f.eks. på 850 mia. EUR, mens beløbet for Litauen var på 1,74 mia. EUR.

³⁵ For flere oplysninger om forholdet mellem godkendt støttevolumen, faktisk ydet støtte og statsstøtteelement henvises til kapitel 3 og de metodologiske bemærkninger i arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene i bilaget.

individuel støtte), mens tallet for 2008 var 1 236 mia. EUR³⁶. Udnyttelsesprocenten lå i 2008 og 2009 på 65 % for statsgarantier og på 62 % for rekapitaliseringsforanstaltninger. Likviditetsstøtten følger nogenlunde samme mønster med 67 %, mens udnyttelsesprocenten for overtagelser af nødlidende aktiver lå på 32 %³⁷.

Ifølge årsrapporterne om statsstøtteudgifterne i 2009³⁸, som er baseret på medlemsstaternes indberetninger, udgjorde støtteelementet (eller bruttosubventionsækvivalenten³⁹) i det ovennævnte beløb i alt 351,7 mia. EUR, svarende til 2,98 % EU-27's BNP⁴⁰. Omkring halvdelen af de samlede kriserelaterede statsstøtteudgifter gik til rekapitaliseringer (139,43 mia. EUR), efterfulgt af garantier (128,15 mia. EUR), nødlidende aktiver (75,27 mia. EUR) og likviditetsstøtte (8,8 mia. EUR).

De samlede tal viser, at medlemsstaterne ydede mere statsstøtte via ad hoc-foranstaltninger (240,4 mia. EUR) end via støtteordninger (174,41 mia. EUR).

For en detaljeret oversigt over de kriseforanstaltninger, Kommissionen godkendte i 2008-2010, og den støtte, der er ydet inden for rammerne af statsstøttereglerne, henvises til kapitel 3 i arbejdsdokumentet i bilaget.

3.4. Støtte ydet i henhold til de midlertidige rammebestemmelser

Kontekst og anvendelsesområde

På baggrund af den kreditstramning, der ramte virksomhederne på grund af finanskrisen, vedtog Kommissionen den 17. december 2008 et sæt midlertidige rammebestemmelser⁴¹. I de midlertidige rammebestemmelser fokuseres der først og fremmest på at sikre kontinuiteten i virksomhedernes adgang til finansiering og dernæst på at bane vej for en bæredygtig langsigtet vækst ved at tilskynde til investeringer. Desuden blev reglerne i de eksisterende rammebestemmelser forenklet, bl.a. med højere lofter for risikokapitalinvesteringer. De midlertidige rammebestemmelser gælder for støtte til alle økonomiske sektorer, men ikke støtte til afhjælpning af strukturproblemer, der bestod før krisen, og de finder derfor ikke anvendelse på virksomheder, der var kriseramte før krisen.

³⁶ Bemærk venligst, at tallene for den faktiske udnyttelse i 2008 og støtteelementet afviger fra tallene i resultattavlen fra efteråret 2010 på grund af datajusteringer foretaget af medlemsstaterne (eller foreslået af Kommissionen), f.eks. for Danmarks vedkommende, hvor tallene for ordning NN51/2008 blev medtaget for 2008.

³⁷ Udnyttelsesprocenten er udtryk for den faktiske brug, der er gjort af statsstøtteforanstaltningerne siden finanskrisens begyndelse i 2008 og indtil 31. december 2009, i forhold til det samlede godkendte støttevolumen i denne periode. Det er på indeværende stadium ikke muligt at beregne udnyttelsesprocenten for 2010, da Kommissionen ikke er i besiddelse af tallene for den faktiske udnyttelse i 2010. Disse tal indberettes af medlemsstaterne i forbindelse med den resultattavle, der opstilles i 2011.

³⁸ I mangel af data om de faktiske udgifter og/eller skøn fra medlemsstaterne blev medlemsstaterne i nogle tilfælde anmodet om at bekræfte de skøn, Kommissionens tjenestegrene havde opstillet. For en nærmere beskrivelse af de metoder, der blev brugt ved opstilling af disse skøn, henvises til de metodologiske bemærkninger.

³⁹ Den økonomiske fordel ved støtte ydet i form af f.eks. statsgarantier eller -lån.

⁴⁰ Dataene om støtteelementet er taget fra medlemsstaternes årsrapporter om statsstøtte. For nærmere oplysninger om forholdet mellem faktisk udnyttelse og støtteelement, de nærmere definitioner af støtteelementerne ved hver støttetype (statsgaranti, rekapitalisering og nødlidende aktiver) i finanskrisekonteksten henvises til de metodologiske bemærkninger til resultattavlen.

⁴¹ Konsolideret udgave af Kommissionens meddelelse - Midlertidige rammebestemmelser, EUT C 83 af 7.4.2009, s. 1, som ændret ved EUT C 261 af 31.10.2009, s. 1, og EUT C 303 af 15.12.2009, s. 6.

De indgår som led i Kommissionens mere omfattende plan for imødegåelse af den økonomiske krise, nemlig Den Europæiske Økonomiske Genopretningsplan⁴².

Foranstaltninger godkendt på grundlag af de midlertidige rammebestemmelser.

I perioden fra 17. december 2008 og indtil 1. oktober 2010 godkendte Kommissionen 73 støtteordninger⁴³ på grundlag af de midlertidige rammebestemmelser samt 4 ad hoc-foranstaltninger, med et samlet godkendt støttevolumen på 82,5 mia. EUR (0,7 % af EU-27's BNP). I størsteparten af tilfældene var der tale om ordninger med støtte på op til 500 000 EUR pr. virksomhed (23 ordninger i 23 medlemsstater), desuden var der 18 garantiordninger (14 medlemsstater), 8 ordninger med rentetilskud (7 medlemsstater), 5 ordninger med rentetilskud til virksomheder, der investerer i grønne produkter (5 medlemsstater), og 6 risikokapitalordninger (5 medlemsstater). Endvidere var der 13 eksportkreditordninger i 12 medlemsstater⁴⁴.

Støtte ydet i 2009

I 2009 godkendte Kommissionen på grundlag af de midlertidige rammebestemmelser statsstøtte på i alt ca. 81,3 mia. EUR. Ifølge de årsrapporter, medlemsstaterne indsender til Kommissionen, og deres svar på Kommissionens spørgeskema angående de midlertidige rammebestemmelser anslås det samlede støtteelement i alle støtteforanstaltninger iværksat af medlemsstaterne i 2009 til 2,2 mia. EUR, svarende til 0,018 % af EU-27's BNP. Medlemsstaterne så ud til at være meget forsigtige ved fastlæggelsen af deres støttebudget i betragtning af usikkerheden om krisens styrke og varighed og nødvendigheden af at sende markederne et klart signal om, at man er rede til at imødekomme det potentielle behov for støtte, som så viste sig at være betydeligt mindre end forventet. Desuden forekom medlemsstaterne at have fulgt betingelserne for ydelse af støtte meget nøje, i vid udstrækning på grund af deres budgetproblemer, som også har været med til at holde antallet af støttemodtagere nede.

Med hensyn til de valgmuligheder, de midlertidige rammebestemmelser giver, foretrak de fleste medlemsstater at yde et begrænset beløb i statsstøtte, fulgt op med en garanti og et rentetilskud.

For flere oplysninger henvises til kapitel 3.4 i arbejdsdokumentet i bilaget.

4. FORENKLING AF STATSSTØTTEREGLERNE

4.1. En ny struktur i statsstøttekontrollen

Kommissionen har enekompetence til at vurdere statsstøtteforanstaltningers forenelighed med EUF-traktaten. Medlemsstaterne har derfor pligt til at anmelde alle foranstaltninger til Kommissionen, inden de iværksættes⁴⁵.

I handlingsplanen fra juni 2005 bebudede Kommissionen, at den havde til hensigt i højere grad at gøre brug af statsstøttepolitikken som et effektivt middel til at fremme vækst og

⁴² Vedtaget i november 2008.

⁴³ Heri kun medregnet foranstaltninger i kategorien støtte til industri og servicesektor.

⁴⁴ Der var 12 ordninger med støtte på op til 15 000 EUR til landbrugsproducenter.

⁴⁵ Artikel 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, mere detaljerede bestemmelser findes i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 (EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1-9).

beskæftigelse. Med planen blev der indledt en revision af næsten alle statsstøttere­gler og -procedurer⁴⁶. Reformprogrammet byggede på fire overordnede principper:

- mindre og bedre målrettet statsstøtte
- en skarpere økonomisk indfaldsvinkel
- mere effektive procedurer, bedre håndhævelse, større forudsigelighed og større gennemsigtighed
- delt ansvar mellem Kommissionen og medlemsstaterne.

I nogle tilfælde er hele kategorier af statsstøtte blevet identificeret som værende statsstøtte, der sandsynligvis ikke vil have nogen nævneværdig negativ indvirkning på konkurrencen på EU-plan, samtidig med at den bidrager til virkeliggørelse af et mål af fælles interesse. I disse tilfælde er der derfor vedtaget såkaldte "gruppefritagelsesforordninger", og foranstaltninger, der opfylder kriterierne i dem, må iværksættes uden forudgående anmeldelse til Kommissionen⁴⁷. Når en medlemsstat har anmeldt og fået godkendt en støtteordning, kan den normalt yde individuel støtte uden yderligere anmeldelse til Kommissionen. Kun store individuelle støtteprojekter, der overskrider visse tærskler, og støtte ydet uden for rammerne af en støtteordning⁴⁸ anmeldes individuelt.

Tretrinssystemet: gruppefritagelse, standardvurdering og detaljeret vurdering

For at sikre en hurtigere behandling og en mere effektiv beslutningstagning indførte Kommissionen i 2008 betydelige ændringer i strukturen i sin statsstøttekontrol. Dette blev gjort ved at underkaste forskellige støtteforanstaltninger et kontrolniveau, der afspejler deres respektive potentielle virkning for konkurrence og handel. Den nye struktur bygger på et "tretrinssystem": gruppefritagelse (og de minimis), standardvurdering og detaljeret vurdering. Mens antallet af gruppefritagne foranstaltninger er steget betydeligt igennem de seneste år, foretages der en standardvurdering af flertallet af de individuelle sager eller ordninger, som stadig skal anmeldes, hvilket sikrer en jævn vurdering. Der blev fra 2009 foretaget en detaljeret vurdering i 4 af de i alt 16 risikokapitalsager, og for F&U&I-støttes vedkommende var der tale om 9 ud af i alt 30 sager. Der blev ikke foretaget nogen detaljeret vurdering i miljøstøttesager, og i regionalstøttesager drejede det sig om kun 1 ud af i alt 59 sager. Der blev ikke foretaget detaljeret vurdering i sager, der faldt ind under de øvrige horisontale mål.

Den nye forenk­lede procedure og kodeksen for god praksis

⁴⁶ Jf. tabel 2 i bilaget med fakta og nøgletal om statsstøtte i EU-medlemsstaterne, "Facts and figures on State aid in the EU Member States".

⁴⁷ I det følgende omfatter gruppefritaget støtte også støtte ydet i henhold til de udløbne gruppefritagelsesforordninger, der er blevet erstattet af en konsolideret tekst, Kommissionens forordning (EF) nr. 800/2008 af 6. august 2008 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88 (den generelle gruppefritagelsesforordning) (EUT L 214 af 9.8.2008, s. 3). Desuden er der heller ikke anmeldelsespligt for foranstaltninger, der opfylder kriterierne i Kommissionens afgørelse af 28. november 2005 om anvendelse af EF-traktatens artikel 86, stk. 2, på statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste ydet til visse virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse (EUT L 312 af 29.11.2005, s. 67), og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1370/2007 af 23. oktober 2007 om offentlig personbefordring med jernbane og ad vej og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 1191/69 og (EØF) nr. 1107/70 (EUT L 315 af 3.12.2007, s. 1).

⁴⁸ Også kaldet "ad hoc"-støtte.

For at få anmeldelsesprocessen til at fungere mere smidigt i sager, hvor støtten umiddelbart vil kunne godkendes, indførte Kommissionen i september 2009 en forenklet procedure⁴⁹. Med denne nye procedure ønsker Kommissionen at sikre, at klart forenelig støtte kan godkendes hurtigt, inden for en måned, på grundlag af en fuldstændig anmeldelse fra medlemsstaten.

Den anden del af forenklingspakken bestod af en kodeks for god praksis i forbindelse med statsstøttekontrollen⁵⁰. Denne kodeks er baseret på en fælles forpligtelse mellem Kommissionen og medlemsstaterne til at opnå en mere strømlinet og forudsigelig behandling af statsstøttesager under hele sagsbehandlingen. Det skulle sætte Kommissionen i stand til hurtigere at træffe afgørelse i statsstøttesager inden for rammerne af procedurereglerne.

4.2. Vurdering af individuelle sager med fokus på enkelte store potentielt fordrejende støtteforanstaltninger

Medlemsstaterne gør i stigende grad brug af mulighederne for at yde gruppefritaget støtte og bruger i særdeleshed ordninger, der kan danne grundlag for at yde støtte til individuelle virksomheder uden yderligere anmeldelse til Kommissionen. I 2009 faldt 964 eller 76 % af alle nye støtteforanstaltninger⁵¹ ind under gruppefritaget støtte. 225 ordninger (18 %) og 86 individuelle støtteforanstaltninger (6 %) var i 2009 genstand for en kommissionsafgørelse. Det betyder, at 94 % af de støtteforanstaltninger, der var møntet på industri og servicesektor og underlagt statsstøttere reglerne, blev iværksat af medlemsstaterne, uden at de forinden var blevet vurderet individuelt af Kommissionen på støttemodtagerniveau. Målt efter det indberettede støttevolumen⁵² tegnede individuel støtte sig kun for 12 % af den samlede støtte til industri og servicesektor (6,9 mia. EUR), mens støtte ydet under støtteordninger tegnede sig for 69 % (40,4 mia. EUR) og gruppefritaget støtte for 19 % (10,8 mia. EUR).

4.3. Omkring 19 % af støtten til industri og servicesektor er gruppefritaget støtte

Den gruppefritagne støtte steg i 2009 med godt 2 mia. EUR til 10,8 mia. EUR eller 19 % af den samlede støtte til industri og service i forhold til 2008 (8,9 mia. EUR og 19 %) og 2007 (6,1 mia. EUR og 13 %). Den største stigning skete inden for øremærket støtte til regionaludvikling⁵³, efterfulgt af støtte til SMV, uddannelse og beskæftigelse. Nogle medlemsstater udfasede støtte, der tidligere var ydet inden for rammerne af en gruppefritagelsesforordning, og erstattede den med tilsvarende støtte på grundlag af den generelle gruppefritagelsesforordning, og foretog ofte den udvidelse af foranstaltningen, som den generelle gruppefritagelse åbnede mulighed for.

5. HÅNDHÆVELSE AF STATSSTØTTEREGLERNE

Ulovlig statsstøtte

I henhold til EUF-traktatens artikel 108, stk. 3, skal medlemsstaterne ikke blot anmelde statsstøtteforanstaltninger til Kommissionen, før de gennemføres, men også afvente resultatet af Kommissionens undersøgelse, før de anmeldte foranstaltninger må iværksættes. Hvis en af disse forpligtelser ikke opfyldes, anses statsstøtteforanstaltningen for at være ulovlig.

⁴⁹ Kommissionens meddelelse om en forenklet procedure for behandling af visse former for statsstøtte, EUT C 136 af 16.6.2009, s. 3-12.

⁵⁰ Kommissionens meddelelse om en kodeks for god praksis ved behandlingen af statsstøttesager (EUT C 136 af 16.6.2009, s. 13).

⁵¹ Kriseforanstaltninger ikke medregnet.

⁵² Kriseforanstaltninger ikke medregnet.

⁵³ Siden indførelse af gruppefritagelse for støtte til regionaludvikling i 2007.

I perioden 2000-2009 traf Kommissionen 910 beslutninger om ulovlig støtte. I ca. 22 % af tilfældene af ulovlig støtte⁵⁴ greb Kommissionen ind ved at træffe en negativ beslutning om en uforenelig støtteforanstaltning. I en sådan negativ beslutning kræves normalt, at den berørte medlemsstat tilbagesøger den ulovligt ydede støtte. I yderligere 2 % af de ulovlige støttetilfælde⁵⁵ traf Kommissionen en betinget beslutning. Denne indgrebsprocent i forbindelse med ulovlig støtte på ca. 24 % er omtrent 10 gange højere end for negative og betingede beslutninger i behørigt anmeldte sager. Over halvdelen af tilfældene drejede sig om industri- og servicesektoren, knap en fjerdedel om landbruget, mens transport, kul og fiskeri tegnede sig for den resterende del.

Tilbagesøgning af støtte

Der er gjort yderligere fremskridt med fuldbyrdelsen af beslutningerne om tilbagesøgning. Der er 54 sager⁵⁶, hvor tilbagesøgningen endnu ikke er afsluttet (mod 94 sager ved udgangen af 2004). Det beløb, der er tilbagesøgt i ulovlig og uforenelig statsstøtte siden 2000, er steget yderligere og lå pr. 30. juni 2010 på 12 mia. EUR⁵⁷. Det betyder, at procentdelen af endnu ikke tilbagesøgt ulovlig og uforenelig støtte er faldet fra 75 % ved udgangen af 2004 til ca. 11 % pr. 30. juni 2010.

Kommissionen har desuden truffet enkelte tilbagesøgningsbeslutninger inden for landbrug, fiskeri og transport.

Håndhævelsen af statsstøttereglerne: Samarbejdet med de nationale domstole

Som opfølgning på meddelelsen om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttereglerne⁵⁸ har Kommissionen intensiveret sin indsats ved f.eks. at udsende en informationspakke på GD Konkurrencens hjemmeside⁵⁹ og en brochure⁶⁰ med det EU-materiale, der er mest relevant for dommernes håndhævelse af statsstøttereglerne i deres daglige arbejde.

Efterfølgende tilsyn

Med ikrafttrædelsen af den generelle gruppefritagelsesforordning er der et endnu større antal støtteforanstaltninger, der ikke længere er underlagt anmeldelsespligt. Reglerne om efterfølgende tilsyn er indeholdt i forordningens artikel 10, og der er tale om stikprøvekontrol. Resultaterne viste, at den del af de eksisterende statsstøtteregler, der giver mulighed for godkendelse af støtteordninger og medlemsstaternes iværksættelse af støtteforanstaltninger i henhold til den generelle gruppefritagelsesforordning og de øvrige gruppefritagelsesforordninger, alt i alt fungerer tilfredsstillende.

⁵⁴ 197 sager.

⁵⁵ 19 sager.

⁵⁶ Perioden omfatter første halvår 2010.

⁵⁷ Kommissionen rapporterer om tilbagesøgninger på et kumulativt halvårsgrundlag.

⁵⁸ Kommissionens meddelelse om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttereglerne (EUT C 85 af 9.4.2009, s. 1).

⁵⁹ http://ec.europa.eu/competition/court/state_aid.html.

⁶⁰ http://ec.europa.eu/competition/publications/state_aid/national_courts_booklet_en.pdf.

BILAG

Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene - "Facts and figures on State aid in the EU Member States"